

Asia: VN/26856/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölainsiksi

Lausunnonantajan lausunto. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi ympäristöministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti.

Kommentit luvusta 1 Yleiset säännökset

Invalidiliitto kiittää ympäristöministeriötä mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölainsiksi. Invalidiliitto lausuu huomionsa erityisesti edustamiensa fyysisesti vammaisten tai toimintaesteisten ihmisten näkökulmasta.

Invalidiliitto on fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten valtakunnallinen vaikuttamisen ja palvelutoiminnan monialajärjestö. Liitto edistää ja kehittää fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää. Invalidiliitossa on lähes 24 000 henkilöjäsentä ja 141 jäsenyhdistystä.

Kommentit luvusta 1 Yleiset säännökset

Invalidiliitto pitää tärkeänä, että jokaisen tosiasiallinen osallistumismahdollisuus asioiden valmisteluun turvataan huolehtimalla mm. esteettömyyden ja saavutettavuuden toteutumisesta kaikessa vuorovaikutuksessa ja tiedottamisessa, YK:n vammaisyleissopimuksen artiklan 9 ja artiklan 21 mukaisesti.

Kommentit luvusta 2 Viranomaisten tehtävät

-

Kommentit luvusta 3 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Kaavoituksella tulisi edistää esteettömiä ja saavutettavia kulttuuriympäristöjä. Kulttuuriarvoja ei tulisi asettaa vastakkain esteettömyyden tai saavutettavuuden toteutumisen kanssa ja kulttuuri tulisi nähdä meidän kaikkien yhteisenä pääomana, jonka tulisi olla yhdenvertaisesti saavutettavissa meille kaikille.

Invalidiliitto pitää hyvänä tapaa, jolla rakennetun ympäristön esteettömyys oli nostettu oman otsikon alle esityksen kohdassa 12.3. Yhdenvertaisuus (12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys). Kohdassa tuodaan esiin sekä kansainvälisiä ihmisoikeusvelvoitteita YK:n vammaisyleissopimuksen kautta, että kansallisen lainsäädännön, perustuslain ja yhdenvertaisuuslain välityksellä. Osio päättyy tärkeään toteutukseen, jonka mukaan kaava mahdollistaa ja ohjaa alueen ja toimintojen esteetöntä toteutusta ja että alueidenkäyttölaki on siten keskeinen osa vammaisyleissopimuksen toimeenpanoa. Tämän ajatuksen toivoisi siirtyvän vahvemmin myös lakitekstiin ja kulkevan mukana pykälätasolla.

Kommentit luvusta 4 Maakuntakaava

-

Kommentit luvusta 5 Yleiskaava

Invalidiliitto pitää hyvinä yleiskaavaan ehdotettuja uusia, palvelujen ja virkistykseen soveltuvien alueiden saavutettavuutta koskevia sisältövaatimuksia, jotka lisäävät eri väestöryhmien yhdenvertaisia mahdollisuuksia saavuttaa palvelut ja virkistysalueet eri kulkumuodoin. On myös tärkeää, että liikkumisympäristön esteettömyyden merkitys on mainittu saavutettavuuden toteutumisen edellytyksenä.

Kommentit luvusta 6 Asemakaava

Invalidiliitto kannattaa 50§ Asemakaavan sisältövaatimukset muutosta, jossa nykyaista poiketen liikennettä koskevaa vaatimusta kohdennettaisiin erityisesti joukkoliikenteen, jalankulun ja pyöräilyn edellytysten järjestämiseen. On myös hyvä ja tarpeen, että lain perusteluissa on korostettu jalankulun käsitteen sisältävän myös liikkumista tukevien apuvälineiden kuten pyörätuolin käyttämisen.

Invalidiliitto pitää hyvänä muutosta, jolla termi ”saavutettavuus” saadaan osaksi pykälämuotoilua, sillä termi kuvaa paremmin ”saatavuuden” lisäksi sitä, että ihmisten on helppo saavuttaa ja saada palveluja eri tavoin. Invalidiliitto kantaa kuitenkin huolta ja haluaa omalta osaltaan kaikin keinoin varmistaa, että esim. sotepalveluja on ylipäättään saatavilla ja että ne ovat eri tavoin saavutettavissa läpi Suomen. Invalidiliitto ehdottaakin, että vaatimus palvelujen alueellisesta saatavuudesta sisältyisi lakiin myös jatkossa; ”Asemakaava on laadittava siten, että luodaan edellytykset terveelliselle, turvalliselle ja viihtyisälle elinympäristölle, palvelujen saatavuudelle ja saavutettavuudelle sekä liikenteen, erityisesti joukkoliikenteen, jalankulun ja pyöräliikenteen järjestämiselle.”

Ympäristön esteettömyyteen viittaavia vaatimuksia tuodaan hyvin esille lain perusteluissa. Esteettömyyden soisi sanana näkyvän myös lain pykälämuotoiluissa ”terveellisen, turvallisen ja viihtyisän” rinnalla.

Kommentit luvusta 7 Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 8 Tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 9 Aurinkovoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 10 Ranta-alueita koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 11 Kaavoitusmenettely ja vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

Invalidiliitto muistuttaa, että YK:n yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksista artiklan 2 (Määritelmät) mukaan kaikille sopiva suunnittelu tarkoittaa tuotteiden, ympäristöjen, ohjelmien ja palvelujen suunnittelua sellaisiksi, että kaikki ihmiset voivat käyttää niitä mahdollisimman laajasti ilman mukautuksia tai erikoissuunnittelua. YK:n vammaiskomitea yleiskommentissa nro. 6 (2018) määrittelee kaikille sopivan suunnittelun sisältyvän ennakkoon palveluiden ja tuotteiden sekä ympäristöjen systeemiin sekä prosesseihin kuuluvaksi. Täten Invalidiliitto peräänkuuluttaakin sosiaalisten vaikutusten arvioimista, erityisesti vammaisten henkilöiden osalta (vammaisvaikutusten arviointi VAVA).

Lisäksi taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa on syytä muistaa, että panostukset kaavatasolla yhdenvertaisuuden ja osallisuuden lisäämiseen, esimerkiksi rakennetun ympäristön esteettömyyden kautta, voivat näkyä säästöinä kuntien / hyvinvointialueiden sotemenoissa.

Kaavoitusmenettelyn kaikessa tiedottamisessa, esimerkiksi kaavojen vireilletulosta ilmoittamisessa, tulee muistaa viestinnän saavutettavuus ja monikanavaisuus. Myös vuorovaikutustilanteiden

esteettömyydestä ja saavutettavuudesta tulee huolehtia asianmukaisesti YK:n vammaisyleissopimuksen edellyttämällä tavalla.

YK:n vammaisyleissopimuksen 4. artiklan 3. kohdan mukaisesti tulee huolehtia vammaisten henkilöiden osallistamisesta ja kuulemisesta kaavoitusmenettelyn aikana. Invalidiliitto muistuttaakin esimerkiksi vammaisneuvostojen osallistamisesta kaavoja laadittaessa.

Kommentit luvusta 12 Asemakaavan ja yleiskaavan laatimisaloite ja asemakaavan ja yleiskaavan laatiminen yhteistyössä

-

Koemmentit luvusta 13 Merialuesuunnittelu

-

Kommentit luvusta 14 Kansallinen kaupunkipuisto

-

Kommentit luvusta 15 Valtion rajat ylittävät ympäristövaikutukset

-

Kommentit luvusta 16 Pakkokeinot ja seuraamukset

-

Kommentit luvusta 17 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto koskevat säännökset

-

Kommentit luvusta 18 Muutoksenhaku

-

Kommentit luvusta 19 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto ja voimaantuloa koskevat säännökset

-

Kommentit luvusta 20 Erinäiset säännökset

-

Kommentit luvusta 21 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

-

Kommentit alueidenkäyttölain muuttamisesta (liitelaki, nimike muuttuu laiksi kaavojen toteuttamislainsiksi)

-

Kommentit rakentamislain muuttamisesta

-

Luonnos uudeksi alueidenkäyttöasetukseksi viimeistellään ja siitä pyydetään lausunnot syksyllä 2025. Jos haluatte jo nyt antaa siitä kommentteja niin voitte tehdä sen tässä.

-

Hätönen Johanna
Invalidiliitto ry